

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 15 Απριλίου 2026

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΑΓΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν, τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινες)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάναισον. Βάναισον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2026
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

A1. α) Για καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν

(μονάδες 3)

1. Στην εποχή του Αριστοτέλη υπήρχε ασυμφωνία ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έπρεπε να εφαρμοστεί.
2. Οι απόψεις των ανθρώπων συγκλίνουν ως προς το περιεχόμενο του όρου «αρετή».
3. Σύμφωνα με την άποψη του Αριστοτέλη δεν είναι φανερό ποια έργα ταιριάζουν σε ελεύθερους και ανελεύθερους ανθρώπους.

(μονάδες 6)

β) «ὅτι δὲ οὐ πάντα» , «ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν» , «ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις» : Σε ποιες λέξεις του Κειμένου αναφοράς αναφέρεται καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις;

(μονάδες 3)

γ) Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τη φράση του πρωτότυπου που σας δίνεται μαζί με την πιο κατάλληλη από τις δύο επιλογές μετάφρασης που παρατίθεται:

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ

- είναι φανερό ότι πρέπει να διδάσκονται από τα αναγκαία τα χρήσιμα

διδάσκεισθαι τῶν χρησίμων

- είναι φανερό ότι πρέπει να διδάσκονται από τα χρήσιμα τα αναγκαία

(μονάδες 1)

Μονάδες 10

B1. α) Ποιες ενδεχόμενες στοχοθεσίες του εκπαιδευτικού συστήματος αναφέρει ο Αριστοτέλης;

β) Ποια είναι τα πιθανά γνωστικά αντικείμενα που συνδέονται με τις συγκεκριμένες στοχοθεσίες;

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ ...[ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν» : Να επισημάνετε μία ομοιότητα (1) και μία διαφορά (1) ανάμεσα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προτείνει ο Αριστοτέλης με αυτό που προβάλλει ο Ισοκράτης στο παρακάτω κείμενο .

Μονάδες 10

Ποιους λοιπόν ονομάζω μορφωμένους, αφού δεν επιδοκιμάζω τις τέχνες και τις επιστήμες και τις φυσικές ικανότητες; Πρώτα πρώτα αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που τους παρουσιάζονται κάθε μέρα και έχουν τη νοημοσύνη να επωφελούνται των περιστάσεων και να είναι ικανοί να πετυχαίνουν τις περισσότερες φορές εκείνο που συμφέρει. Έπειτα εκείνους που είναι αξιοπρεπείς και δίκαιοι προς αυτούς που τους συναναστρέφονται συχνά και που ανέχονται ήρεμοι τους δυσάρεστους και οχληρούς τύπους, ενώ οι ίδιοι φέρονται προς τους φίλους των με τη μεγαλύτερη καλοσύνη και ηπιότητα. Επιπλέον εκείνους που είναι πάντοτε εγκρατείς εις τας ηδονάς, και δεν τους κατασυντρίβουν οι συμφορές, παρά τηρούν ανδρική στάση και αντάξια της φύσεως της ανθρωπίνης. Τέταρτον, και σπουδαιότερο, αυτούς που δεν τους διαφθείρει της τύχης η εύνοια, που μήτε γίνονται άλλοι άνθρωποι μήτε γίνονται υπερήφανοι, αλλά παραμένουν άνθρωποι λογικοί και που δεν χαίρουν για τα αγαθά που τους έδωσε η τύχη περισσότερο παρά για τα αγαθά που απέκτησαν εξ αρχής με το φυσικό τους χαρακτήρα και την ορθοφροσύνη τους. Εκείνοι όμως που εύκολα προσαρμόζουν τον εσωτερικό τους άνθρωπο προς όλα αυτά γενικώς, αυτοί επιμένω, ότι είναι και συνετοί και τέλειοι άνδρες και ότι κατέχουν όλες τις αρετές.

Ισοκράτους, Παναθηναϊκός, 30-32 , (μτφρ. Ε. Πανέτσος)

B3. α. Να γράψετε τις λέξεις του αρχαίου κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική σχέση οι ακόλουθες λέξεις της νέας ελληνικής : θεμέλιο, αυθαίρετος, βέβαιος, ένταση, πέδιλο, διασώστης.

(μονάδες 6)

β. Να συμπληρώσετε το κενό στις παρακάτω προτάσεις με ομόρριζα, απλά ή σύνθετα, των λέξεων με έντονη γραφή:

- Η σαφής _____ ανάμεσα στο προσωπικό και το επαγγελματικό περιβάλλον θεωρείται απαραίτητη. **κριτάς**
- Η ερμηνεία του ηθοποιού υπήρξε _____, καθώς ανέδειξε με ένταση τον ψυχισμό του ήρωα. **διηρημένων**
- Η ορθή _____ της γλώσσας προϋποθέτει όχι μόνο γνώση, αλλά και γλωσσική ευαισθησία. **χρήσιμα**
- Την πρώτη ημέρα της νέας χρονιάς φρόντισαν να κάνει _____ στο σπίτι ένα αγαπημένο και καλοσυνάτο πρόσωπο. **Έμποδων**

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B4. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση :

1. Στην πλατωνική Πολιτεία οι δημιουργοί
 - α) δεν αναλαμβάνουν αξιώματα
 - β) μπορούν να πλουτίσουν απεριόριστα
 - γ) υποχρεώνουν τα παιδιά τους να ακολουθούν το επάγγελμά τους
2. Οι φύλακες-επίκουροι
 - α) μετά τα πενήντα τους αποσύρονται στα νησιά των Μακάρων
 - β) πριν από τα πενήντα τους θεωρούνται ακατάλληλοι για οποιαδήποτε θέση ευθύνης
 - γ) μετά τα πενήντα τους προάγονται σε φύλακες παντελείς, εφόσον περάσουν με επιτυχία τις προβλεπόμενες δοκιμασίες.
3. Την καταλληλότητα των φυλάκων να διοικούν ο Πλάτωνας την παρουσιάζει
 - α) με την αλληγορία του σπηλαίου
 - β) με την αλληγορία του ακυβέρνητου σκάφους
 - γ) με τον μύθο του Προμηθέα.
4. «Ήλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα· εἰ δὲ μή, Ἑρινύες μιν, Δίκης ἐπίκουροι, ἐξευρήσουσιν» πρόκειται για απόσπασμα
 - α) του Δημόκριτου
 - β) του Παρμενίδη
 - γ) του Ηράκλειτου.
5. Οι δεσμώτες θα μπορούσαν να εξοντώσουν τους φιλοσόφους – απελεύθερους δεσμώτες σε περίπτωση που οι τελευταίοι προσπαθούσαν να τους ελευθερώσουν από τα δεσμά τους. Η πρόταση λειτουργεί ως :
 - α) συμβολισμός της απαιδευσίας των δεσμοτών
 - β) υπαινιγμός στην θανατική καταδίκη του Σωκράτη
 - γ) μεταφορά για την αδράνεια των φιλοσόφων.

Μονάδες 10

Β. ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης 2. 52.1 – 2.53.4

**Εκδόσεις : SCRIPTORUM CLASSICORUM
BIBLIOTHECA OXONIENSIS**

Στο απόσπασμα αυτό, παρμένο από την παθολογία του λοιμού (τυφοειδής πυρετός) που έπεσε στην Αθήνα στο τέλος του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου, ο Θουκυδίδης ασχολείται αφενός με τη συμπτωματολογία της νόσου και αφετέρου με τις κοινωνικές και ηθικές αναταραχές που προκάλεσε.

[2.52.1] ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἦσσαν τοὺς ἐπελθόντας. [2.52.2] οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρα ἐτους διαιτωμένων ὁ φθόρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας ἡμιθνήτες τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. τὰ τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων· [2.52.3] ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ,τι γένωνται, ἐς ὀλιγορίαν ἐτρέποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως. [2.52.4] νόμοι τε πάντες ξυνεταράχθησαν οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. [...]

[2.53.1] πρῶτόν τε ἤρξε καὶ ἐς τᾶλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα, ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις ἢ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὀρῶντες τῶν τε εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων. [2.53.2] ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἡξίουں ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. [2.53.3] καὶ τὸ μὲν προσταλαιπαρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ πανταχόθεν τε ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. [2.53.4] θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, [...]

Λεξιλόγιο :

Ξυγκομιδὴ : συγκέντρωση

καλινδοῦμαι : σέρνομαι

ἐς ὀλιγορίαν τρέπομαι : αδιαφορώ

ἀγχίστροφος : ευμετάβολος, απότομος, ξαφνικός

ἐπαυρέσεις : οι απολαύσεις

Γ1. Να αποδοθεί στη νέα ελληνική το απόσπασμα ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ ... ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο.

Μονάδες 20

Γ2. Ποιες κοινωνικές και ηθικές επιπτώσεις επέφερε ο λοιμός (η νόσος) στον Αθηναϊκό λαό σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα πρώτον τε ἤρξε καὶ ἐς τᾶλλα τῇ πόλει ... θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε,

Μονάδες 10

Γ3α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους παρακάτω τύπους.

- τὸ ἄστν : την ονομαστική πληθυντικού
- τοῦ ὕδατος : τη δοτική πληθυντικού
- οἷς : τη γενική ενικού του ίδιου γένους
- ῥᾶον : την ονομαστική ενικού του επιθέτου στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό
- ὁρῶντες : τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος

(μονάδες 5)

Γ3β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους παρακάτω τύπους.

- ἀποθνήσκοντες : το β' ενικό οριστικής Αορίστου Β'
- ξυνεταράχθησαν : το β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο
- ἐτόλμα : το α' ενικό ευκτικής του Ενεστώτα στην ίδια φωνή
- ἐχόντων : τον ίδιο τύπο, στην ίδια πτώση και αριθμό στον Αόριστο Β'
- κατέστη : το α' πληθυντικό υποτακτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4α. ἔτους, ἡμιθνήτες, νεκρῶν, ὑπερβιαζομένου, οἷς : να αναγνωριστούν συντακτικά οι παραπάνω τύποι (είναι υπερτονισμένοι στο κείμενο).

(μονάδες 5)

Γ4β. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὃ, τι γένωνται, ἐς ὀλιγοῖα ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως : να εντοπιστεί και να αναγνωριστεί ο πλάγιος λόγος του αποσπάσματος και να μεταφερθεί στον ευθύ λόγο.

(μονάδες 3)

Γ4γ. ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. : να αναγνωριστεί η δευτερεύουσα πρόταση της περιόδου και δικαιολογήσετε την ἐγκλίση εκφοράς της και τον συντακτικό της ρόλο.

(μονάδες 2)

Μονάδες 10

Σας ευχόμαστε επιτυχία!!!